LÄNSSTYRELSEN
Södermanlands län

RAPPORT

ISSN 1400-0792

Nr 2002:3

PROJEKT UTEGÅNGSDJUR

Södermanland 2002

INLEDNING

Enligt jordbruksverkets statistik har var fjärde mjölkbonde i Sverige upphört med produktionen. I takt med att mjölkbönderna försvinner kan man förmoda att intresset för att hålla nötkreatur som utegångsdjur ökar.

I jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 1993:129) om djurhållning inom lantbruket m.m. definieras utegångsdjur som ”Djur som går ute eller har möjlighet att gå ute under den kalla årstiden då betestillväxt inte sker”. Vidare står i 1 kap., 27§ att ”endast djurslag och raser som är lämpade för utevistelse under den kalla årstiden får användas som utegångsdjur”. I vårt län är det framför allt nötkreatur, häst, får och ett fåtal svin som hålls som utegångsdjur.

Förutom djurslag och ras är terräng och markbeskaffenhet av vikt för möjligheten att hålla utegångsdjur. Det sörmländska landskapet är inte överallt lämpat för detta. Utegångsdjur skall ha tillgång till ligghall, hydda eller motsvarande, som ger dem skydd mot väder och vind samt en torr och ren liggplats (SJVFS 2000:107). Vidare skall djur som behöver särskild vård vid t.ex. sjukdom erbjudas ett närbeläget uppvärmningsbart utrymme. De skall dessutom ges ett bra och hygieniskt godtagbart foder samt ha tillgång till färskt vatten av god kvalitet.

Uppdraget

Enligt djurskyddslagen (1988:56) utövar Jordbruksverket den centrala tillsynen över djurskyddet, och samordnar övriga tillsynsmyndigheters verksamhet. Djurskyddsförordningen (1988:539) anger att länsstyrelsen ansvarar för den regionala tillsynen, medan kommunen har det direkta lokala tillsynsansvaret över de olika tillsynsobjekten. Jordbruksverket samordnar riktad tillsyn, s k projekttillsyn i form av nationella projekt inom olika områden där det är angeläget med en fördjupning av tillsynsarbetet inom djurskyddet. Sådan tillsyn har genomförts under Jordbruksverkets ledning ungefär vartannat år. Jordbruksverket har uppmanat länsstyrelserna att tillsammans med kommunerna genomföra för regionen betydelsefull tillsyn i projektform under de år då ingen landsomfattande riktad tillsyn är planerad.

Under den regniga hösten - vintern 2000 inkom till länsstyrelsen flera rapporter om brister enligt djurskyddsföreskrifterna i hållandet av utegångsdjur i vårt län. Detta har föranlett oss att närmare inventera och verka för en förbättring av denna typ av djurhållning. Länsstyrelsen har därför i samarbete med länets kommuner genomfört ett regionalt tillsynsprojekt avseende utgångsdjur. Under hösten 2001 utformade länsstyrelsen frågeformulär och genomförde utbildning av kommunens djurskyddsinspektörer.

MÅL

Målet med projektet är att förbättra djurhållningen av utegångsdjur i Södermanland.

Delmål och medel

- Göra en lägesanalys genom inventering
- Öka kommunernas tillsynsmedvetande avseende utegångsdjur genom utbildning och diskussioner
- Förbättra djurhållningen genom den riktade projekttillsynen samt information till djurägare runt projektet och dess resultat

PROJEKTETS GENOMFÖRANDE

Detta projekt kan ses som en fältinventering och gör inga anspråk på att uppnå vetenskaplig nivå. Urvalskriterier har varit att i projektet inkludera besättningar som stod på tur att besökas i kommunens normala tillsynsarbete och innefatta djurslagen nöt, häst och får.
Ett frågeformulär enligt Bilaga 1 upprättades.
Tillsyn och inventering genomfördes i åtta av nio kommuner i länet. Oxelösunds kommun medverkade inte då det endast finns ett fåtal objekt inom kommunen. Projektet genomfördes från 1 november 2001 till och med den 31 mars 2002. Sextiofyra besättningar besöktes innefattande 106 djurgrupper. I projektet har ingått 10 hästgårdar, 48 nötkreatursbesättningar och 12 fårbesättningar.

Det finns besättningar med utegångsdjur där djurhållningen fungerar bra och djurskyddslagens föreskrifter efterlevs. I en stor del av besättningarna uppfylls dock inte, på någon eller några punkter, de minimikrav för djurskydd som framgår av lagen.

Länsstyrelsen har i denna rapport fokuserat på dessa besättningar där förhållandena är mindre bra eller otillfredsställande. Detta som ett led i arbetet med ständiga förbättringar av djurhållningen i länet. Brister som konstaterats vid tillsynsbesöket har resulterat i påpekanden och förelägganden.

Projektet har initierats och planerats av Per Jonsson och Håkan Askerblad, Länsstyrelsen i Södermanlands län som ett led i det regionala tillsynsarbetet. Fältinventeringen har genomförts av djurskyddsinspektörerna i följande kommuner: Eskilstuna, Flen, Gnesta, Katrineholm, Nyköping, Strängnäs, Trosa och Vingåker. Håkan Askerblad har i huvudsak ansvaret för projektledning, sammanställning av resultaten och kommentarerna till resultatet av projekttillsynen.

RESULTAT OCH KOMMENTARER

1. Utfodring

Utfodring sker direkt på marken	36% Ja	64% Nej
Utfodring sker på fasta foderplatser med foderbord minst 0,1 m högt	86% Ja	14% Nej
Utfodringsplats med tillräckligt utrymme enl. SJV föreskrift finns	92% Ja	8% Nej

Exempel på inspektörernas kommentar
Ensilagebalar står direkt på marken och djuren ligger i fodret.
Utfodring sker direkt ur ensilagebal med plasten kvar.
Fodret läggs i små högar ute i skogen.
Utfodringen sker långt från ligghallen.
Utfodring direkt på ströbädden i ligghallen.

SJV föreskrift (SJVFS 1993:129 (omtryck SJVFS 2000:107) kap.1, 8 och 20 §§. Bilaga 2 punkt 9
Foderbordsytan eller rännbottens höjd …. ska vara minst 0,1 m.
Fodergivan skall garantera en tillräcklig, allsidig och välbalanserad näringstillförsel.
Utfodringssystem skall vara så utformade, dimensionerade och placerade så att de medger ett för djuren lugnt och naturligt intag av foder.

Länsstyrelsens kommentar
Utfodringen sker i varje fall delvis direkt på marken i över en tredjedel av besättningarna. Detta leder till dålig foderhygien genom att djuren trampar och gödslar i fodret. Det finns också risk för att foder inte tas bort utan blir liggande på marken och möglar eller ruttnar. Om det är svårt för lågrankade djur att komma åt det nyutlagda fodret beroende på att de blir bortmotade kan det hända att de får hålla till godo med undermåligt foder.
Se bild 1 sidan 12.

Utfodring med rundbalsensilage direkt ur balen utan att plasten tas bort tycks förekomma i relativt stor utsträckning. Djuren kan då få i sig bitar av plast som kan förorsaka matsmältningsstörningar och förstoppning. Särskilt nötkreatur löper stor risk att skadas av plast som följer med vid foderkonsumtion. Ur djurskyddssynpunkt skall därför plasten alltid tas bort innan djur utfodras från plastade balar.

2. Vattning

Djuren har tillgång till framdraget vatten i eluppvärmda vattenkoppar eller liknande 52% Ja 48% Nej

Djuren har tillgång till vattendrag med strömmande vatten som ständigt är öppet 19 % Ja 81% Nej

Djuren vattnas i badkar eller liknande 54% Ja 46%Nej

Exempel på inspektörernas kommentar
Badkar som står lågt gör det är svårt för djuren att nå vattnet vid låg nivå i badkaren.
Djuren har svårt att nå vattnet.
Djuren dricker ur sjö eller källa.
Tre cm tjock is på vattenkaret.
Djuren äter snö på vintern

SJV föreskrift kap. 1, 8 och 21§§
Djuren skall få vatten minst två gånger per dygn….
vattningssystem skall vara så utformade, dimensionerade och placerade att de medger ett för djuren lugnt och naturligt intag av vatten…

Länsstyrelsens kommentar
Endast hälften av utegångsdjuren har tillgång till tempererat vatten. Idisslare som dricker mycket kallt vatten under vinterförhållanden kyler vominnehållet, vilket leder till att fodersmältningen fungerar sämre och extra energi går åt för att värma vattnet. Den energi som utegångsdjuren behöver för att kunna upprätthålla kroppstemperaturen utan att frysa tas alltså delvis i anspråk.
Att tvinga djuren att klara sig på snö leder till ett för litet dagligt vattenintag som gör att foderkonsumtionen blir otillräcklig. Detta är därför oacceptabelt ur djurskyddssynpunkt.

3. Fållan

3.1 Markbeskaffenhet för djuren i fållan
47% Godtagbart beväxt
24% Måttligt upptrampad
29% Kraftigt upptrampad

Exempel på inspektörernas kommentarer
Djuren hålls på hårdgjord yta vid otjänligt väder.
Flera olika djurkategorier går i samma fålla.

SJV föreskrift kap 1, 27§
…en ytterligare förutsättning är att de yttre förhållandena såsom terräng och markbeskaffenhet är lämpliga för djurslaget och rasen.
Djurbeläggningen på betesmarken får inte vara högre än att ett växttäcke bibehålls på minst 80 procent av arealen.

Allmänt råd kap 2, 24§
En rastgård för ett större antal djur bör ha en hårdgjord yta.
En rastgård i kombination med lösdrift och fritt val mellan inne- och utevistelse bör vara minst lika stor som det minsta måttet för inomhusvistelse.

Länsstyrelsens kommentar
Kravet på att markbeskaffenheten skall vara lämplig gäller under alla väderförhållanden och tycks inte i tillräcklig utsträckning beaktas vid val av mark för hållande av utegångsdjur varken av markägare eller vid tillsyn av besättningarna. Det kan med fog hävdas att de flesta marker i Syd- och Mellansverige vid vissa väderförhållanden (kraftig nederbörd och temperaturer som skiftar omkring 0- punkten) generellt är olämpliga för att hålla djur på. Att djuren skall hållas på hårdgjord yta vid dessa tillfällen, som framgår av inspektörernas kommentar, borde vara ett krav i lagen.
Se bild 1 sidan 12.

3.2 Vattningsplatsens beskaffenhet
73% Utan anmärkning
20% Måttligt nertrampad
7% Kraftigt nertrampad

3.3 Utfodringsplatsen beskaffenhet
71% Utan anmärkning
18% Måttligt nertrampad
11 % Kraftigt nertrampad

Exempel på inspektörernas kommentarer
Utfodring sker på en lerig åker.
Djuren sjunker ned 30-40 cm i gyttjan.
En vagn för grovfoder står i en sänka med vatten.
Djup lervälling omkring utfodringsplatsen.

Marken utanför ligghallen är dränerad eller hårdgjord Nej 46% Ja 54%

SJV föreskrift kap. 1, 26§
… vid av djuren hårt belastade ytor i det fria skall marken vara hårdgjord, dränerad eller naturligt ha motsvarande funktion.

Länsstyrelsens kommentar
Bedömningen av markens beskaffenhet på av tramp hårt belastade ytor har säkerligen påverkats av väderförhållandena vid besiktningstillfället som i en hel del fall har varit torrt eller fruset. Det är trots detta en anmärkningsvärt stor andel av de hårt belastade ytorna som skulle ha varit hårdgjorda för att fylla lagens krav vid besiktningstillfället.
Om samma utfodrings- och vattningsplats används under lång tid kommer även mark som från början har en viss dränerande förmåga att bli mycket tät genom trampet och genom att gödsel ältas in i marken.
Se bild 2 sidan 12 och bilden på rapportens framsida.

4. Skötsel

4.1 Hull

75% Utan anmärkning
11% Enstaka djur är under normalhull
14% Enstaka djur är magra

Exempel på inspektörernas kommentar
Överfeta djur.
Djuren skjuter rygg och ser ruggiga ut.

SJV föreskrift kap. 1, 20 §
Fodergivan ska garantera en tillräcklig, allsidig och välbalanserad näringstillförsel.

Länsstyrelsens kommentar
Bedömningen har brister, eftersom det i flera besättningar inte har varit möjligt att komma djuren så nära att det har gått att känna på fettdepåerna. Bedömningen har då gjorts okulärt vilket är svårt särskilt när djuren har vinterpäls. De ser då ut att vara i bättre hull än vad som är fallet. Antalet under- och överviktiga djur är därför troligen betydligt underskattat.

En inspektör har påpekat att det finns överfeta djur vilket vi också borde ha frågat om i enkäten när det gäller dikor och tackor. Det är ett problem som inte är ovanligt i dessa besättningar beroende på att många djurägare friutfodrar dräktiga dikor och tackor med ett foder som har för högt näringsinnehåll i relation till djurens behov under månaderna fram till den sista delen av dräktigheten. Djuren blir då för feta vilket resulterar att fett också inlagras bland annat i födelsekanalen med risk för kalvnings/lamningsproblem. Feta kor och

tackor är också ofta sämre mödrar och löper större risk att få fruktsamhetsstörningar.

Det är vanligt att antalet ätplatser begränsas i besättningar med moderdjur till färre än en plats per djur som ett resultat av att innebörden missuppfattas i Allmänna råd (1994:2). ”Vid ständig tillgång till grovfoder bör det finnas en utfodringsplats per tre djur”. Denna begränsning för sinkor och tackor under dräktighetsperioden kan endast göras om fodrets näringsinnehåll, framförallt energiinnehållet är anpassat till djurens näringsbehov och konsumtionförmåga vid fri tillgång, vilket i stort sett nästan aldrig är fallet. Om näringsinnehållet är för högt i förhållande till behovet kommer djuren att bli för feta och om det är för lågt riskerar de att magra för mycket.

I en del besättningar hålls olika kategorier av djur i samma grupp, ett- och tvååriga ungdjur, förstföderskor och äldre moderdjur med sämre tandstatus, i samma grupp som övriga moderdjur. Konkurrensförhållandena och bristande möjlighet att anpassa utfodringen efter olika djurkategoriers behov kan då leda till att djur blir både för magra och för feta inom gruppen.

Att djur är magra indikerar att flera olika fel i produktionsuppläggningen kan förekomma. När utfodringen sker i så kallade rundbalshäckar eller direkt från utplacerade rundbalar kan begränsningen av antalet utfodringsplatser bli ännu större i verkligheten. Detta kan innebära att lågrankade djur inte i tillräcklig utsträckning vågar sig fram för att äta när ätplatserna är starkt begränsade medan andra djur kommer att äta mera foder än som är önskvärt.

De exempel på vinterutfodring som beskrivits ovan står inte i överensstämmelse med föreskriftens krav på en välbalanserad näringstillförsel till djuren.

4.2 Nedsmutsning

66% Utan anmärkning
19% Smutsiga upp till framknän och hasar
15% Smutsiga längs ben och sidor

Exempel på inspektörernas kommentar
Djur är smutsiga ända upp på ryggen och hårlösa p g a gödselbränna.

SJV föreskrift kap 1, 3§
Djur skall hållas tillfredställande rena.

Länsstyrelsens kommentar
Att en tredjedel av djuren är ganska kraftigt nedsmutsade är knappast förvånande med tanke på att 13 % av ligghallarna saknade ren och torr liggplats, 20 % hade för liten strömängd och att ca 30 % av hårt belastade ytor i fållorna var måttligt till kraftigt upptrampade med i vissa fall mark som bestod av lervälling.

Det är mycket viktigt att utegångsdjur kan hålla sig rena och torra i pälsen. En hårrem som är nedsmutsad av lera och gödsel får en minskad isolerande förmåga och innebär att djuren kommer att frysa mera.

4.3 Klöv / hovvård 74% Ja 26% Nej
Har djurens klövar eller hovar verkats ?

SJV föreskrift kap 2, 17§
Djurens klövar skall inspekteras regelbundet och verkas vid behov.

Länsstyrelsens kommentar
Utegångsdjur som skall kunna röra sig över ett större markområde där ytan dessutom kan vara ojämn har extra stort behov av en god klövstatus. Det är viktigt att klövproblem upptäcks på ett tidigt stadium och blir åtgärdade.

5. Ligghall

5.1 Ligghall saknas eller fyller inte kraven 27% Ja 73% Nej

Exempel på inspektörernas kommentarer
Djuren har inget skydd.
Små skjul med tak och en eller två väggar.
Ströbädd under granar.
Ligghallar ersatta med lastbilscontainrar, med för litet djurutrymme. Vindskydd av pressningar.
Väggarna i ligghallen består av ruttna halmbalar.

SJV föreskrift kap. 1, 28 §
Utegångsdjur skall ha tillgång till ligghall, hydda eller motsvarande som ger dem skydd mot väder och vind samt en torr och ren liggplats.

5.2 Ligghall finns

Medger plats för samtliga djur att ligga enl. SJV föreskrifter	84% Ja	16% Nej
Djuren har tillgång till torr och ren liggplats	87% Ja	13% Nej
Strömängd tillräcklig	80% Ja	20% Nej

SJV föreskrift kap 1, 23 §
Ströbäddar och ströade liggplatser skall hållas torra. Strömedel skall ha god hygienisk kvalitet.

Länsstyrelsens kommentar
Ligghallen behövs bland annat för att för att djuren skall få skydd för vind och kunna hålla pälsen torr. För att detta skall uppnås är förutsättningen också att liggplatsen är ren och torr och att det finns plats för alla djur att ligga.
Av enkätsvaren framgår att så är långt ifrån alltid är fallet. En våt päls har dålig isolerande förmåga och gör att djuren fryser mera.

I enkäten har inte frågan ställts om ligghallen är förprövad. Vid genomgång av enkätsvaren kan konstateras att en inte obetydlig andel av ligghallarna saknar förprövningsbeslut.
Se bild 3 och 4 sidan 13.

5.3 Ligghallens placering

Ligghallens belägenhet i förhållande till terräng och vind

Öppning mot syd eller väst	86% Ja	14% Nej
Högt belägen med fri sikt	53% Ja	47% Nej
Vindskyddande trädridå bakom ligg-hallen	30% Ja	70% Nej
Hängränna vid takfot	47% Ja	53% Nej

Exempel på inspektörernas kommentarer
Långt avstånd mellan ligghall och utfodringsplats.
För smala ingångsöppningar till ligghallen.

Länsstyrelsens kommentar
Avsikten med frågorna är att bedöma om ligghallarna är placerade och utförda på det sätt man utifrån erfarenheter och försök vet har betydelse för att ligghallen skall utnyttjas av djuren och fungera bra.

Djuren vill ha god överblick över omgivningarna, lä, solinstrålning och torrt omkring ligghallen. Det är också viktigt med tillräckligt stora öppningar så att inte dominanta djur kan hindra lågrankade djur från att gå in och ut. Avståndet mellan ligghall och foderplats får inte heller vara för stort. Om det är mera än 100 m och det dessutom finns gott om foderspill vid ätplatsen finns risk att djuren uppfattar den som en liggplats i stället för att gå till ligghallen.

Enkätsvaren pekar på att det inte är förvånande att en hel del djurägare hävdar att djuren inte vill använda ligghallen. De är utförda eller skötta på ett sätt som gör att de inte attraherar djuren.

6. Utrymme för kalvningar och vård av sjuka djur

Finns närbeläget uppvärmningsbart och ventilerat utrymme för vård av sjuka djur 79% Ja 21% Nej

SJV föreskrift kap 1, 28 §
För utegångsdjur som behöver särskild vård skall finnas ett närbeläget utrymme som kan värmas upp.

Finns förutsättningar för besiktning av djur även när det är mörkt i ligghallen
Ljusinsläpp, belysning 58% Ja 42% Nej

SJV föreskrift kap. 1,1 §
Djur skall hållas på sådant sätt att tillsyn över djuren kan ske utan svårighet. Tillsyn skall ske på ett för djuren betryggande sätt och skall normalt ske minst en gång dagligen.

Länsstyrelsens kommentar
För grupphållna nötkreatur och hästar finns ett generellt krav på tillgång till box för att ta hand om djur som behöver särskild vård. Detta krav upprepas särskilt i föreskrifterna för utegångsdjur och gäller då också för får. Slutsatsen av detta måste bli att det får betraktas som oacceptabelt att hålla utegångsdjur utan tillgång till behandlingsutrymme.

Det finns inget krav på belysning i ligghallar, men när logar eller äldre ladugårdar utnyttjas som ligghall är det oftast mycket svårt att göra tillsyn på ett betryggande sätt utan tillgång till belysning.

7. Sammanfattning och slutsatser - Hur gå vidare ?

7.1 Mer information behövs om vilka bestämmelser som gäller vid utedrift

Det finns djurhållare som är okunniga om vilka föreskrifter som man måste ta hänsyn till vid denna form av djurhållning.

De föreskrifter som reglerar vad som gäller för utegångsdjur finns att läsa på många olika ställen i föreskriften, trots att det finns en särskild rubrik för ”Utegångsdjur”. Detta gör föreskrifterna svåra att överblicka.

För att på ett bättre sätt klargöra vilka bestämmelser som reglerar utehållning skulle en broschyr av samma slag som finns utgiven av Jordbruksverket för olika djurslag mm behöva finnas tillgänglig för djurägare som håller djur på detta sätt.

7.2 Intensifierad tillsyn behövs i besättningar med utegångsdjur

Besättningar med utegångsdjur finns ofta hos lantbrukare som tidigare har haft uppbundna djur. De saknar erfarenhet av att sköta och hantera grupphållna djur.

Särskild uppmärksamhet behöver riktas mot:

- att alla djur har tillgång till ligghall och uppvärmningsbart behandlingsutrymme. Tillgång till ligghall och möjlighet att ta in djur som skall kalva eller behöver särskild vård är ett ofrånkomligt krav i besättningar med utegångsdjur.

- att lämplig mark är en förutsättning för att hålla utegångsdjur.

- att hårt belastade ytor är hårdgjorda.

- att djuren kan hållas på hårdgjorda ytor vid otjänligt väder eller då lämplig mark saknas.

  Lämplig mark saknas till stor del i Södermanland, som domineras av lerjordar, som blir mycket upptrampade under framförallt höstar och vårar.

- att förutsättningar finns för att under vinterns utfodringsperiod utjämna skillnader i hull hos dikor och tackor.

För att kunna upprätthålla en bra hälsostatus hos utegångsdjur är det ännu viktigare än för andra djur att de har ett tillräckligt hull som ger dem förutsättningar att klara utevistelsens extra påfrestningar. Utegångsdjur kalvar/lammar också ofta under mindre kontrollerade former än djur som under denna period hela tiden hålls inne i stallar.

7.3 Uppföljning av resultatet av tillsynen

Länsstyrelsen har överenskommit med kommunerna om att besök skall göras under vintern 2002/2003 i de besättningar som fått påpekanden eller förelägganden. Resultatet av denna uppföljning kommer senare att utvärderas av länsstyrelsen.

Bild 1 Foto Hans Hellgren

Bild 2 Foto Hans Hellgren

Bild 3 Foto Fredrik Bergh

Bild 4 Foto Fredrik Bergh

Projektinriktad tillsyn utegångsdjur 2001

Kommun ..... Inspektör .....

Fastighetsbeteckning .....

Djurslag

☐ Hästar antal vuxna ..... antal unghästar (<1år) .....

☐ Nötkreatur
antal dikor ..... antal sinkor ..... antal ungdjur (< 2 år .....

☐ Får antal tackor..... antal lamm

☐ Svin antal suggor .....antal .....

Väderlek vid inspektionen Temperatur .....

Sol ☐
Moln ☐
Regn ☐
Vind Svag ☐ Måttlig ☐ Hård ☐
Tjäle ☐

Skötsel

Djuren har utvecklad vinterpäls ☐ Ja ☐ Nej

Djuren har synliga tecken på angrepp av hudparasiter i form av hårlösa hudpartier ☐ Ja ☐ Nej

Hull ☐ Utan anmärkning
Revbenen känns tydligt under huden. ☐ Djuren är under normalhull
Fettdepåerna vid svansfäste och ljumske är små eller saknas ☐ Enstaka ☐ Alla
Ryggraden känns vass. Man kan känna spetsen på tornutskottet ☐ Djuren är magra ☐ Enstaka ☐ Alla

Eventuell kommentar .....
.....
.....

Nedsmutsning

- ☐ Utan anmärkning
- ☐ Smutsiga upp till framknän och hasar
- ☐ Smutsiga längs ben och sidor

Eventuell kommentar .....
.....
.....

Klöv / hovvård ☐ Ja ☐ Nej

Utfodring sker direkt på marken ☐ Ja ☐ Nej

Utfodring sker på fasta foderplatser med foderbord minst 100 mm högt ☐ Ja ☐ Nej

Utfodringsplats med tillräckligt utrymme enl SJV föreskrift finns ☐ Ja ☐ Nej

Utfodringsplatsen beskaffenhet

- ☐ Utan anmärkning
- ☐ Måttligt nertrampad
- ☐ Kraftigt nertrampad

Eventuell kommentar .....
.....
.....

Vatten

Djuren har tillgång till framdraget vatten i eluppvärmda vattenkoppar eller liknande enligt SJV föreskrifter ☐ Ja ☐ Nej

Djuren har tillgång till vattendrag med strömmande vatten som ständigt är öppet ☐ Ja ☐ Nej

Djuren vattnas i badkar eller liknande ☐ Ja ☐ Nej

Vattningsplatsens beskaffenhet

☐ Utan anmärkning
☐ Måttligt nertrampad
☐ Kraftigt nertrampad

Eventuell kommentar .....
.....

Ligghall

Ligghall saknas	☐ Ja	
Dispens från SJV finns	☐ Ja	☐ Nej
Finns ren och torr liggplats i skyddat läge (gran eller tallskog)	☐ Ja	☐ Nej

Eventuella kommentarer.....
.....
.....

Ligghallen är väl belägen i förhållande till terräng och vind

Öppning mot syd eller väst	☐ Ja	☐ Nej
Högt belägen med fri sikt	☐ Ja	☐ Nej
Vindskyddande trädridå bakom ligghallen	☐ Ja	☐ Nej
Medger plats för samtliga djur att ligga enl SJV föreskrifter	☐ Ja	☐ Nej
Marken utanför ligghallen är dränerad eller hårdgjord	☐ Ja	☐ Nej
Hängränna	☐ Ja	☐ Nej
Djuren har tillgång till torr och ren liggplats	☐ Ja	☐ Nej
Strömängd tillräcklig	☐ Ja	☐ Nej

Finns närbeläget uppvärmningsbart och ventilerat utrymme för vård av sjuka djur ☐ Ja ☐ Nej

Finns förutsättningar för besiktning av djur även när det är mörkt

Ljusinsläpp, belysning ☐ Ja ☐ Nej

Eventuell kommentar .....
.....
.....

Markbeskaffenhet för djuren i fållan

☐ Godtagbar beväxt till minst 80 %

☐ Måttligt upptrampad

☐ Kraftigt upptrampad

Är utrymmet i fållan tillräckligt för djurantalet enligt SJV föreskrifter

☐ Ja ☐ Nej

Eventuella kommentarer .....

.....

.....

Stängsel

☐ **Godtagbara. Stolparna står stadigt, trådarna (nätet) är spända** och hela

☐ Ej godtagbara

Eventuella kommentarer .....

.....

.....

Främmande föremål

Markerna är fria från löst liggande föremål som lätt kan skada djuren ☐ Ja ☐ Nej

Eventuella kommentarer .....

.....

.....

Brister att åtgärda .....

.....

.....

.....

.....

.....

Utgivna rapporter under 2002:

Nr	Titel	Ansvarig utgivare
1	Miljömål för Södermanlands län	Anders Jansson Carina Lundgren
2	Regional analys - Södermanlands län Transportsystem	Carina Jönhill Lars Wogel

Länsstyrelsen	**Ansvarig utgivare**	**År 2002**
611 86 Nyköping Tel växeln: 0155-26 40 00 E-post: lansstyrelsen@d.lst.se	**Håkan Askerblad** **Per Jonsson**	**Nr 3**